

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

KATEDRA DEMOGRAFIE A GEODEMOGRAFIE

ALBERTOV 6, 128 43 PRAHA 2, TEL.: 221 951 418, FAX: 224 920 657

E-MAIL: DEMODEPT@NATUR.CUNI.CZ

HTTP://BURCIN.NATUR.CUNI.CZ/KDGD/

Oponentní posudek na disertační práci

Jiřina Kocourková: Populační klima a rodinná politika v České republice po roce 1989 v evropském kontextu

Přeměna demografického chování byla v České republice v průběhu devadesátých let dvacátého století velmi razantní, historicky bezprecedentní a nepředpokládaná. Příznivý obrat úmrtnostních poměrů se stal samozřejmostí, avšak propad úrovně transversálních ukazatelů plodnosti vyvolává se značným zpožděním zájem širší veřejnosti až v současnosti. Odborná demografická veřejnost reagovala většinou dříve a to zejména na základě měnících se hodnot klasických demografických ukazatelů ve sledu jednotlivých kalendářních let. Studie zaměřené na kontexty proměny rodinného chování a na postoje k němu jsou již méně frekventované, avšak dnes stále více žádané. Jiřina Kocourková v předkládané dizertační práci nabízí některé odpovědi.

Autorka se zabývá dlouhodobě problematikou šetření populačního klimatu a svoji dizertaci opírá o již publikované studie jak v češtině tak v prestižních zahraničních nakladatelstvích (Oxford). V úvodní části diskutuje proměnu demografických ukazatelů a dále se zaměřuje na shrnutí vybraných aspektů šetření populačního klimatu PPA (Population Policy Acceptance), které proběhlo již ve dvou kolech. V úvodní části v rozsahu 47 stran jsou na základě rozsáhlé prostudované literatury a autorčiných analýz shrnuta čtyři témata: *Populační klima a rodinná politika*, *Zkoumání populačního klimatu*, *Přídavky na děti a rodičovská dovolená* a *Zkoumání efektivnosti pronatalitních opatření*. Psaný projev je vyzrálý a zasvěcený.

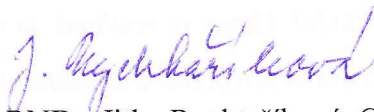
Vzhledem ke skutečnosti, že předkládaná část dizertační práce se opírá o recenzované publikace uvedu pouze několik poznámek k úvodní shrnující části. Na str. 9 (prostřední odstavec) by bylo možná vhodné zmínit specifickou situaci jižní Evropy, kde se většinou rodí nízký podíl dětí mimo manželství. V kapitole 2.1 bych uvítala podrobnější informace o

provedení šetření PPA v ČR a do jaké míry se první a druhé kolo výzkumu odlišovalo z hlediska metodiky. Užitečné by byly i základní informace o šetřeních provedených v jiných zemích, například uvedení rozsahu výběrových souborů. Osobně považuji za zajímavé zjištění o posunu postojů českých mužů k bezdětnosti a založení rodiny (str.17) stejně tak jako o nárůstu podílu lidí odmítajících sňatek (str.18), které například šetření GGS nepotvrdilo.

Za stěžejní lze považovat shrnutí získaných poznatků v závěrečné kapitole, kterou koncipovala jako doporučení pro rodinnou politiku v ČR. V odborné demografické literatuře je často zmiňován švédský model rodinné politiky a to především v souvislosti s tím, že umožňuje vzdělaným ženám lépe skloubit rodičovství se zaměstnáním, čímž vytváří podmínky pro naplnění jejich reprodukčních plánů. Do jaké míry by se podle autorky mělo formování rodinné politiky v ČR inspirovat přístupem uplatňovaným ve skandinávských zemích?

Závěrem bych ráda uvedla, že předkládaná část dizertační práce splňuje podmínky kladené na dizertační práce a je zárukou, že Jiřina Kocourková je kvalifikována k úspěšnému obhájení dizertační práce a to zejména vzhledem ke skutečnosti, že se její dizertace opírá o kvalitní publikované studie.

V Praze 18.9. 2005

Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.